

2010 Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:26, s.40-56

**OLTU TAŞI İŞLEMECİLİĞİ İLE İLGİLİ FAALİYET GÖSTEREN BİREYLERİN
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN VE MESLEĞE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ***

Ebru ALPARSLAN¹

ÖZET

Bu araştırmada, Erzurum İlinde ve Oltu İlçesinde, Oltu Taşı İşlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren bireylerin; demografik özellikleri, mesleki bilgileri, sosyal güvence ve sağlık sorunları ile ilgili bilgilerin elde edilmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma; Ekim 2007'de Erzurum ilinde ve Oltu ilçesinde, Oltu Taşı işlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren işyerleri ve atölyelerde sürdürülmüştür. Araştırmayı oluşturacak verileri elde etmek amacıyla, yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve Oltu Taşı işlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren ve yörede tanınan toplam 48 ustaya karşılıklı görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Elde edilen veriler; SPSS 15.0 istatistik programına aktarılmış, uygun istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiş ve çizelgeler halinde sunulmuştur.

Teknolojik gelişmelerin hızla yaşanması ve çoğu geleneksel sanatımızın önemini yitirmesine rağmen; Oltu Taşı İşlemeciliğinin geleneksel özellikleri bozulmadan günümüzde sürdürüldüğü, yörenin kalkınması ve geniş kitlelere iş olanağı sağlaması bakımından önemli bir sanat dalı olduğu belirlenmiştir. Bu sebeple; Oltu Taşı işlemeciliği ve ürünlerin yapımında uygulanan üretim ve süsleme tekniklerinin bu mesleğe ilgi duyan bireylere öğretilmesi ve teşvik edilmeleri, bu mesleğin devamlılığının sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, Oltu, Oltu Taşı İşlemeciliği

**ACTIVITIES RELATING TO INDIVIDUAL DEMONSTRATING WORKING OF
OLTU STONE DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND ABOUT THIS
PROFESSION DETERMINATION OF OPINIONS**

ABSTRACT

In this study, in October 2007 Erzurum Province, and in Oltu County, Oltu Stone-Working with individuals operating in the demographic characteristics, professional knowledge, social security and health problems related to obtaining information and evaluation is intended. Research; Erzurum Province, and in Oltu County, Oltu Stone-Working related activities and workshops in workplaces have been carried out. Research in order to obtain the necessary data, structured interview form was prepared and processing-related activities Oltu move in the region showing the total of 48 masters recognized technique was applied to the bilateral talks. The resulting data, SPSS 15.0 statistical program was transferred to the appropriate statistical methods has been evaluated and are presented in charts.

Technological developments, rapid in many traditional arts of our lost its significance, though, Oltu Stone-Working of the traditional features intact today, continuing the region's development and the broad masses jobs provide an important form of art that have been

¹ Gazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Ankara, aebru@gazi.edu.tr

* Bu çalışma 2009 yılında tamamlanan, "Oltu Taşı İşletmeciliği ve Yörede Üretilen Ürünlerin Bazı Özellikleri" konulu doktora tez çalışması kapsamında hazırlanan ve bu alanda çalışan bireylere uygulanan görüşme formları sonuçlarına dayalı olarak hazırlanmıştır.

identified. Therefore, the construction of Oltu Stone-Working and products manufacturing and decorative techniques applied in this profession for individuals interested in teaching and be encouraged, it is important for ensuring the continuity of the profession.

Key Words: Erzurum, Oltu, Oltu Stone-Working.

1. GİRİŞ

Kuyumculuğun doğuşu ve ilk takıların ortaya çıkışı insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanmakla beraber, arkeolojik ve antropolojik veriler günümüzden yaklaşık otuz beş bin yıl önce yaşayan insan topluluklarının estetik, sanatsal ve teknik bakımdan ne kadar üstün seviyede olduklarını açıkça göstermektedir (Savaşçın ve Türe, 2002: 11,12).

Anadolu'da yapılan arkeolojik kazılarda ele geçirilen ilk bulgular; Üst Paleolitik döneme ait mağara resimleri, küçük kadın yontuları ve takılardan oluşmaktadır. İlk çağlardan bu yana birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Anadolu'da; kurgan ve mezar kazılarında çıkarılan altın, gümüş ve bronzdan yapılmış takılar, günlük kullanım eşyaları, tanrı ve tanrıça heykelleri Anadolu maden işleme ve kuyumculuk sanatının düzeyini göstermesi bakımından önem taşımaktadır (Savaşçın ve Türe, 1985: 9; Bilirgen, 2001: 150; Savaşçın ve Türe, 2002: 13).

Toplumların geleneksel ve kültürel özelliklerini yansıtan bir kültür mirası olan takılar; teknolojik gelişmelere paralel olarak geleneksel özellikleri bozulmadan geliştirilerek günümüze kadar ulaşmıştır. Köklü bir geçmişe ve kültüre sahip olan Anadolu'nun kuyumculuk ve takı kültürü incelendiğinde; tarihsel gelişim süreci içerisinde üstün nitelikli ve bölgesel özellikler gösteren takıların yapılmış olduğu görülmektedir (Alparslan, 2009: 117).

Ülkemizde bölgesel özellikler gösteren; taş işlemeciliği, kuyumculuk ve takı sanatının uygulandığı yöreler arasında, Erzurum ili ve Oltu ilçesi de yer almaktadır. M.Ö. 4000'lere uzanan tarihi geçmişi ile birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Erzurum, el sanatları bakımından oldukça zengindir ve yörenin önemli el sanatlarından biri de Oltu Taşı işlemeciliğidir (Anonymous, 2004: 100).

Türkiye'de sadece Erzurum ilinin Oltu ilçesinde çıkarılan ve adını bu bölgeden alan Oltu Taşı, yaklaşık iki yüz otuz senedir Erzurum ve Oltu'da işlenmekte ve başta tespih olmak üzere giyim ve ev aksesuarlarının yapımında kullanılmaktadır. Ürünlerin yapımında Oltu Taşı'nın tek başına kullanılmasının yanı sıra; altın, gümüş gibi madenlerin çeşitli kuyumculuk teknikleri ile işlenmesi ve Oltu Taşı ile bir arada kullanılmasıyla da bu sanat uygulanmaktadır. Oltu Taşı İşlemeciliği babadan oğula geçen bir el sanatı olarak başlamış, asıl önemini Cumhuriyet'in ilanından sonra kazanmıştır (Alparslan, 2009: 7).

Günümüzde teknolojik gelişmelerin hızla yaşanması ve birçok el sanatının önemini kaybetmesine rağmen; Oltu Taşı İşlemeciliği, yörenin kalkınması ve geniş kitlelere iş olanağı sağlaması açısından önemli bir el sanatıdır.

Erzurum, doğuda Kars-Ağrı, güneyde Muş-Bingöl, batıda Erzincan-Gümüşhane, kuzeyde Rize-Artvin illeri ile çevrilidir. Merkez ilçeden başka; Aşkale, Çat, Hınıs, Horasan, Ilıca, İspir, Karayazı, Karaçoban, Köprübey, Narman, Oltu, Olur, Pasinler, Pazaryolu, Şenkaya, Uzundere, Tekman, Tortum adlarında ilçeleri bulunmaktadır (Özav, 1996: 3). Yüzölçümü 25.066 km²'dir ve yüzölçümüne göre; Konya, Sivas ve Ankara illerinden sonra Türkiye'nin dördüncü büyük ili konumundadır (wikipedia.org.tr, 2008). Türkiye İstatistik Kurumu 2008

yılı verilerine göre; Erzurum'un ilçe ve köyleri ile beraber toplam nüfusu 774.967'dir (tuik.gov.tr, 2008).

Erzurum ili yeraltı kaynakları açısından oldukça zengindir ve bunlardan en önemlisi Oltu Taşı'dır. Türkiye'de sadece Erzurum ilinin Oltu İlçesinde bulunan Oltu Taşı; ağaçların reçinesiyle kil ve linyit karışımından oluşmaktadır (Özav, 1996: 223, Parlak, 2001: 11, Söylemez, 2003: 51).

Doğu Anadolu Bölgesinin kuzeydoğusunda yer alan Oltu ilçesi, Erzurum il merkezine 124 km. uzaklıkta ve Narman, Şenkaya, Uzundere ve Olur ilçeleri çevrilidir. Oltu'nun yüzölçümü 1380 km², rakımı 1275 m'dir (Özav, 1996: 2, Hatipoğlu, 2008: 213). Türkiye İstatistik Kurumu 2008 yılı verilerine göre; Oltu'nun toplam nüfusu 32.218'dir (tuik.gov.tr, 2008).

Oltu'nun doğal bitki örtüsü steptir ve ayrıca yüksek kısımlarında sarıçam ve meşe ormanları vardır. İlçenin yüksek kısımlarında sert kara iklimi hüküm sürmesine karşın, Doğu Anadolu ve Karadeniz iklimi arasında iklim özelliğine sahiptir. Yörenin temel geçim kaynağı; tarım, ormancılık, madencilik ve Oltu Taşı işlemeciliğidir. Oltu ilçesinin kuzeyinde yer alan Dutlu Dağı'nın (2252 m.) güney yamaçlarında açılan galerilerden güçlüklerle çıkarılan ve topraktan çıkarıldıktan sonra ürün haline dönüştürülünceye kadar birçok işlemden geçirilen Oltu Taşı; çok uzun yıllardır Erzurum'da ve Oltu'da ailelerin geçim kaynağı olmuştur (Özav, 1996: 223, Parlak, 2001: 6).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma, Erzurum İlinde ve Oltu İlçesinde, Oltu Taşı İşlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren işyerleri ve atölyelerde yürütülmüştür. Araştırma materyalini; Erzurum ilinde ve Oltu ilçesinde, Oltu Taşı işlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren işyerleri ve atölyelerde Oltu Taşı işlemeciliği yapan bireylere uygulanmak üzere ve bizzat araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formları oluşturmaktadır.

Görüşme formu; Oltu Taşı işlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren bireylerin demografik özelliklerinin; (yaş, öğrenim durumu, geçim kaynağı, mesleğe başlama yaşları, mesleği öğrendikleri kaynak ve mesleği seçme nedenleri), Oltu Taşı İşlemeciliğine ait bilgilerin; (Oltu Taşı işlemeciliğinin bugünkü durumu, mesleğe duyulan ilgi ve mesleğin geleceği, çalışma koşulları, kullanılan hammaddeler, kullanılan teknikler ve üretilen ürünler, ürün tasarımı, pazarlama) ve bireylerin sosyal güvence durumu, sağlık sorunları gibi bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanmış, karşılıklı görüşme tekniği ile bireylere uygulanmıştır.

Görüşme formlarının Oltu Taşı işlemeciliği ile uğraşan 48 ustaya uygulanmasıyla elde edilen veriler; SPSS 15.0 istatistik programına aktarılmış, uygun istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiş ve elde edilen veriler çizelgeler halinde sunulmuştur.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

3.1. Oltu Taşı İşlemeciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu

Oltu Taşı'nın ilk defa ne zaman çıkarıldığı ve işlenmeye başlandığı hakkında yazılı bir doküman bulunmamasına rağmen, 18. yüzyıl sonlarında çıkartılmaya ve işlenmeye başlandığı sanılmaktadır. 19.yüzyılda "takımcılar" adı verilen, Türk ve azınlıklardan oluşan kırk sanatkâr, bu sanatı uygulamıştır. Oltu Taşı İşlemeciliği asıl dönemini Cumhuriyet'ten sonra kazanmıştır (Parlak, 1989: 13).

Günümüzde Rüstem Paşa Hanı, Oltu Taşının işlendiği ve pazarlandığı en önemli merkez durumundadır. Ayrıca; Vakıf İşhanı, Taş Mağazalar ve Cumhuriyet caddesindeki kuyumcu ve imalat atölyelerinde bu sanat sürdürülmekte ve bu işle uğraşan bireylere gelir getirmektedir (Anonymous, 2004: 101).

Oltu Taşı, Oltu İlçesinin “Kabaşut Mevki’nde, Dutlu dağı (Yasakdağ 2252 m.) ve çevresinde, Dutlu, Hankaskışla, Güzelsu, Alatarla, Sülünkaya, Günlüce, Ormanağzı, Taşlıköy, Çataksu köylerinde çıkarılmaktadır. Oltu Taşı yatakları genellikle Oltu’nun kuzeyinde bulunan Dutlu Dağı’nın güney yamaçlarında bulunan; dağlık kesimin parçalanmış kısımlarında, dik olarak açılan 70-80cm çapındaki galerilerden geliş güzel metotlarla çıkarılmaktadır. Oltu Taşı yatakları; basınç altında sıkışmış, birkaç metre yatay devamlılık gösteren mercıklar halindedir ve taşın çıkarılmasında çekiç, kazma gibi araçlar kullanılmaktadır (Parlak, 1989: 3; Parlak, 2001: 6,10).

Erzurum’da ve Oltu’da ana geçim kaynağı olarak veya gelire katkı sağlamak için yapılan Oltu Taşı işlemeciliği; çeşitli yaşlarda çoğunlukla erkek bireyler tarafından, sürdürülen bir sanat dalıdır ve yörede büyük ölçüde istihdam alanı sağlamaktadır.

3.2. Oltu Taşı İşlemeciliği İle İlgili Faaliyet Gösteren Bireylere Uygulanan Görüşme Formlarının Değerlendirilmesi

3.2.1. Bireylerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Araştırma kapsamında; Erzurum’da ve Oltu’da Oltu Taşı işlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren 48 ustaya görüşme formu uygulanmıştır. Bireylerin demografik özelliklerinin; (yaş, öğrenim durumu, geçim kaynağı, Oltu Taşı işlemeciliğine başlama yaşları ve bu meslek ile uğraşma süreleri, mesleği öğrendikleri kaynak, mesleği seçme nedenleri ve sağlanan gelirden memnuniyet durumu) belirlenmesine yönelik bilgiler çizelgeler halinde sunulmuştur.

Çizelge 1. Bireylerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

1. Araştırma kapsamındaki bireylerin yaşları	n	%
16-25 yaş	20	41.7
26-35 yaş	16	33.3
36-45 yaş	6	12.5
46-55 yaş	2	4.2
56 yaş ve üstü	4	8.3
Toplam	48	100.0
2. Bireylerin öğrenim durumları	n	%
İlkokul	10	20.8
Ortaokul	16	33.4
Lise ve dengi okul	17	35.4
Yüksekokul	5	10.4
Toplam	48	100.0
3. Ailenin geçim kaynağı	n	%
Tarım	1	2.1
Oltu Taşı işlemeciliği	47	97.9
Kuyumculuk	8	16.7
Memuriyet	2	4.2
İşçi	4	8.3

Çizelge 1.'in Devamı

Esnaf	9	18.8
Emekli	2	4.2
4. Bireylerin Oltu Taşı işlemeciliğine başlama yaşları	n	%
10-14 yaş	32	66.6
15-19 yaş	12	25.0
20-24 yaş	2	4.2
25-29 yaş	2	4.2
Toplam	48	100.0
5. Oltu Taşı işlemeciliğinin yapıldığı süre	n	%
1-10 yıl	19	39.5
11-20 yıl	13	27.1
21-30 yıl	9	18.8
31-40 yıl	4	8.3
41-50 yıl	2	4.2
51 yıl ve üstü	1	2.1
Toplam	48	100.0
6. Mesleğin öğrenildiği kişi veya kaynak	n	%
Aile	21	43.8
Usta	27	56.3
Kurs	1	2.1
Bu işi yapan diğer kişilerden (tanıdık, arkadaş)	-	-
7. Mesleğin seçilme nedeni	n	%
Baba mesleği olması	11	22.9
Yöreye özgü bir sanat olması	17	35.4
Gelirinin yüksek olması	2	4.2
İşsizlik	10	20.8
Mesleğe olan ilgi	15	31.3
8. Bu meslekten sağlanan gelirden memnuniyet durumu	n	%
Evet	14	29.2
Hayır	15	31.3
Kısmen	19	39.5
Toplam	48	100.0

Çizelge 1.'de yer verilen, bireylerin demografik özellikleri ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 41.7'sinin 16-25 yaşları arasında oldukları, bu seçeneği % 33.3 oranında 26-35 yaş seçeneğinin izlediği görülmektedir.

Çizelge 1'de bulunan, Oltu Taşı İşlemeciliği ile uğraşan bireylerin öğrenim durumlarını gösteren veriler incelendiğinde; bireylerin % 35.4'ünün lise ve dengi okul, % 33.4'ünün ortaokul, % 20.8'inin ilkokul mezunu oldukları görülmektedir. Bu verilere göre; bireylerin çoğunluğunun ilköğretim ve lise mezunu olduklarını söylemek mümkündür.

Çizelge 1'de yer alan, ailenin temel geçim kaynağı ile ilgili verilere göre; bireylerin % 97.9'u Oltu Taşı işlemeciliğinin temel geçim kaynakları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuç, aile ekonomisinin çok büyük ölçüde Oltu Taşı işlemeciliğine dayandığını göstermektedir.

Çizelge 1'de bulunan, Oltu Taşı işlemeciliğine başlama yaşları ile ilgili veriler incelendiğinde ise; bireylerin % 66.7'sinin 10-14 yaşları arasında Oltu Taşı işlemeciliğine

başladıkları, bunu %25 oranında 15-19 yaş seçeneğinin izlediği görülmektedir. Çizelgenin verileri; bireylerin Oltu Taşı işlemeciliğine özellikle çocukluk ve gençliğin ilk yıllarında başladıklarını göstermekle beraber, bu sanatın yörede geleneksel ve nesilden nesile aktarılan bir sanat dalı olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca bireylerin genellikle ilköğretim mezunu olmaları ve bu mesleğe çoğunlukla 10-14 yaşları arasında başlamaları arasında bir paralellik görülmektedir.

Bireylerin Oltu Taşı İşlemeciliğini yapma süreleri ile ilgili veriler incelendiğinde; % 39.5'inin 1-10 yıldır, % 27.1'inin 11-20 yıldır bu meslek ile uğraştıkları görülmektedir. Bu mesleğin öğrenildiği kişi veya kaynak ile ilgili veriler incelendiğinde ise; bireylerin % 56.3'ünün Oltu Taşı işlemeciliğini ustalarından, % 43.8'inin aile içerisinde öğrendikleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 1'de yer alan; bireylerin bu mesleği seçme nedenleri ile ilgili veriler incelendiğinde; "yöreye özgü bir sanat olması" seçeneğinin % 35.4 düzeyinde olduğu, bu seçeneği % 31.3 oranında "mesleğe olan ilgi" ve % 22.9 oranında "baba mesleği olması" seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

3.2.2. Oltu Taşı İşlemeciliği ile İlgili Bilgiler

Oltu Taşı İşlemeciliğine ait bilgilerin (Oltu Taşı işlemeciliğinin teknik ve ürün çeşidi bakımından bugünkü durumu, mesleğe duyulan ilgi, mesleğin geleceği ile ilgili görüşler, çalışma ortamları ve günlük çalışma süreleri, ürünlerde kullanılan hammaddeler ve bunların temin edilme durumu, üretilen ürünler ve günlük üretim miktarları, ürünlerin yapımında kullanılan teknikler, ürün tasarım bilgileri, ürünlerin pazarlanma durumu, meslekte karşılaşılan güçlükler) belirlenmesine yönelik veriler elde edilmiş ve çizelgelelerde sunulmuştur.

Araştırma kapsamındaki bireylerin, Oltu Taşı işlemeciliğinin teknik ve ürün çeşidi açısından eskiye göre bugünkü durumu hakkındaki görüşleri alınmış ve Çizelge 2'de sunulmuştur.

Çizelge 2. Oltu Taşı İşlemeciliğinin eskiye göre bugünkü durumu

Teknik	n	%	Ürün çeşidi	n	%
Aynı	12	25.0	Aynı	4	8.3
Daha iyi	25	52.1	Daha fazla	31	64.6
Daha kötü	11	22.9	Daha az	13	27.1
Toplam	48	100.0	Toplam	48	100.0

Çizelge 2'ye göre bireylerin % 52.1'i, tekniğin günümüzde daha iyi uygulandığını, % 25'i aynı düzeyde olduğunu ifade ederlerken; tekniğin eskiye göre daha kötü olduğunu düşünenlerin oranı % 22.9'dur. Ürün çeşidi ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 64.6'ünün daha fazla, 27.1'inin daha az ürün çeşidi olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki bireylere; yörede bu mesleğe duyulan ilgi ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri sorulmuş ve elde edilen bilgiler Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Mesleğe duyulan ilgi konusunda görüşler

1. Mesleğe duyulan ilgi	n	%
Fazla	17	35.4
Normal	20	41.7
Az	10	20.8
Hiç ilgi yok	1	2.1
Toplam	48	100.0
2. Bireylerin mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri	n	%
Daha iyi durumda olacağına inanıyorum	19	39.5
Yeterli ilgi gösterilmezse kaybolup gidebilir	26	54.2
Bugünkü durumunu muhafaza edebilir	3	6.3
Toplam	48	100.0

Çizelge 3’de bulunan; Oltu Taşı işlemeciliğine duyulan ilgi ile ilgili veriler incelendiğinde; % 41.7 oranında normal düzeyde ilgi olduğu, % 35.4 oranında fazla düzeyde ilgi olduğu görülmektedir. Bu mesleğin geleceği ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 54.2’sinin “yeterli ilgi gösterilmediği takdirde mesleğin kaybolacağını düşündükleri”, % 39.5’inin “mesleğin daha iyi durumda olacağını” düşündükleri görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin; Oltu Taşı işlemeciliğini nerede yaptıkları ve günlük çalışma saatleri ile ilgili görüşleri alınmış ve elde edilen veriler Çizelge 4’de sunulmuştur.

Çizelge 4. Oltu Taşı işlemeciliğinin yapıldığı yer ve bireylerin günlük çalışma saatleri

1. Oltu Taşı işlemeciliğinin yapıldığı yer	n	%	2. Bireylerin günlük çalışma saatleri	n	%
Ev	2	4.2	2-4 saat	1	2.1
Atölye	33	68.7	5-7saat	11	22.9
Kişinin kendi işyeri	13	27.1	8 saatten fazla	36	75.0
Toplam	48	100.0	Toplam	48	100.0

Çizelge 4 incelendiğinde; bireylerin % 68.7’sinin atölyelerde ücretli olarak çalışan % 27.1’inin ise işyeri sahibi olan bireyler oldukları görülmektedir. Günlük çalışma saatleri ile ilgili verilerden ise; bireylerin % 75’inin günde 8 saatten fazla, % 22.9’unun 5-7 saat çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Bireylerin; Oltu Taşı İşlemeciliği ile ürünlerin yapımında kullandıkları hammaddeler ile ilgili görüşleri Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Ürünlerin yapımında kullanılan hammaddeler

Ürünlerin yapımında kullanılan hammaddeler	n	%
Oltu Taşı	48	100.0
Gümüş	33	68.8
Gümüş tel	46	95.8
Altın	7	14.6
Altın tel	8	16.7
Bakır tel	9	18.8
Çeşitli taşlar	7	14.6
Rus Taşı	33	68.8

Çizelge 5.'in Devamı

Sim kordon	2	4.2
Pirinç tel	3	6.3

Çizelge 5'in verilerine göre; bireylerin tamamının (% 100) "Oltu Taşı" ve % 95.8'inin "gümüş tel" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Ürünlerde "gümüş" ve "Rus Taşı"nın kullanılma oranları % 68.8'dir.

Ürünlerde Oltu Taşı dışında taş kullanılma durumuna ilişkin veriler Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. Ürünlerde Oltu Taşı dışında taş kullanılma durumu

Oltu Taşı dışında taş kullanılma durumu	n	%
Evet	37	77.1
Hayır	10	20.8
Görüş belirtmeyenler	1	2.1
Toplam	48	100.0

Çizelge 6'ya göre bireylerin % 77.1 oranında büyük çoğunluğu ürünlerde Oltu Taşı dışında taş kullandıklarını, % 20.8'i ise kullanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin Oltu Taşı, Gümüş ve Altın temin etme durumuna ilişkin veriler Çizelge 7'de görülmektedir.

Çizelge 7. Bireylerin Oltu Taşı, Gümüş ve Altın temin etme durumları

1. Bireylerin Oltu Taşı temin etme durumları	n	%
Ocaktan kendim çıkarıyorum	-	-
Köylülerden satın alıyorum	30	62.5
Tüccardan satın alıyorum	19	39.5
2. Bireylerin Gümüş ve Altın temin etme durumları	n	%
Külçe halinde	7	14.6
Levha halinde	9	18.8
Tel halinde	35	72.9
Hurda halinde	4	8.3

Çizelge 7'nin verilerine göre; bireylerin % 62.5'inin, Oltu Taşını köylülerden satın aldıklarını, % 39.5'inin tüccardan satın aldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Çizelge'de bulunan, gümüş ve altın temin etme durumları ile ilgili veriler incelendiğinde ise; bireylerin % 72.9'unun, gümüş ve altın tel halinde satın aldıkları görülmektedir.

Erzurum ve Oltu'da yapılan incelemelerde; ürünlerin yapımında Oltu Taşının tek başına kullanılmasının yanı sıra, gümüş ve altın gibi madenlerle bir arada kullanılmasıyla oluşturulan ürünlere de rastlanmıştır. Ürünlerin yapımında çoğunlukla gümüş kullanılmakla beraber, tüketicilerden talep gelmesi durumunda altın da kullanıldığı belirlenmiştir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin ürünlerin yapımında kullandıkları gümüş ve altın ayarları ile ilgili veriler Çizelge 8'de görülmektedir.

Çizelge 8. Ürünlerde kullanılan Gümüş ve Altın ayarları

1. Gümüş ayarları	n	%	2. Altın ayarları	n	%
1000 ayar	11	22.9	22 ayar	2	4.2
925 ayar	26	54.2	18 ayar	2	2.1
1000 ve 925 ayar	7	14.6	14 ayar	10	8.3
Görüş belirtmeyenler	4	8.3	12 ayar	11	10.4
Toplam	48	100.0	8 ayar	13	2.1
			Görüş belirtmeyenler	22	45.8

Çizelge 8.'de bulunan, ürünlerin yapımında kullanılan gümüş ve altın ayarları ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 54.2'sinin 925 ayar, %22.9'unun 1000 ayar gümüş kullandıkları, % 45.8'inin ürünlerde kullandıkları altın ayarına ilişkin görüş belirtmedikleri görülmektedir. Ürünlerde 12 ayar altın kullanılma düzeyi % 10.4, 14 ayar altın kullanılma düzeyi % 8.3'dür. Görüş belirtmeyenlerin, ürünlerde altın yerine çoğunlukla gümüş kullandıkları, bu yüzden yanıt vermedikleri düşünülebilir.

Bireylerin gümüş, Oltu Taşı ve altın gibi hammaddelerin temininde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri, hammaddeler için ayrı ayrı değerlendirilerek Çizelge 9'da sunulmuştur.

Çizelge 9. Hammadde temininde karşılaşılan sorunlar

Bireylerin hammadde temininde karşılaştıkları sorunlar	Gümüş		Oltu Taşı		Altın	
	n	%	n	%	n	%
Fiyatının yüksek olması	19	39.6	28	58.3	9	18.8
Hammadde temin etme sorunu (uzaklık)	11	22.9	10	20.8	2	4.2
Aracı kişilerden kaynaklanan sorunlar	3	6.3	8	16.7	4	8.3
İstenilen kalitede hammadde bulma güçlüğü	2	4.2	13	27.1	1	2.1

Çizelge 9'da, "gümüş temininde karşılaşılan sorunlar" ile ilgili veriler incelendiğinde; gümüşün fiyatının yüksek olduğunu belirten bireylerin oranının % 39.6 olduğu, "Oltu Taşı temininde karşılaşılan sorunlar" ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 58'inin Oltu Taşının fiyatının yüksek olduğunu, "altın temininde karşılaşılan sorunlar" incelendiğinde ise; bireylerin % 18.8'inin altın fiyatının yüksek olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Ürünlerin yapımında kullanılan teknikler ile ilgili bilgiler Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10. Ürünlerin yapımında kullanılan teknikler

Ürünlerin yapımında kullanılan teknikler	n	%
Delik işi (testere işi)	24	50.0
Kakma	45	93.8
Güherse	18	37.5
Telkari	-	-
Kalem işi	18	37.5
Savat	-	-
Mıhlama	16	33.3
Yontma, yarma	2	4.2

Çizelge 10'a göre; bireylerin büyük çoğunluğunun (%93.8) ürünlerin yapımında "kakma" tekniğini kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre; yörede ürün olarak en çok tespih üretildiği için, en çok kullanılan tekniğin de "kakma" olduğu söylenebilir. "Delik işi (testere işi)" tekniğinin; bireylerin % 50'si tarafından kullanıldığı, bunu % 37.5 ile "Güherse" ve "Kalem İşi", % 33.3 ile "Mıhlama" tekniklerinin izlediği görülmektedir.

Erzurum İlinde Oltu İlçesinde yapılan incelemelerde; Oltu Taşı işlemeciliği ile çeşitli ürünlerin üretildiği tespit edilmiş, en fazla üretilen ve en fazla tercih edilen ürünler Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11. En fazla üretilen ürünler ve tüketicilerin en fazla tercih ettikleri ürünler

En fazla üretilen ürünler	n	%
Tespih	41	85.4
Yüzük	29	60.4
Küpe	21	43.8
Kolye	20	41.7
Bilezik	6	12.5
Künye	15	31.3
Yaka iğnesi	14	29.2
Kol Düğmesi-Kravat iğnesi	17	35.4
Ağızlık	9	18.8
Üçlü Takım(küpe,kolye,yüzük)	4	8.3
Masa İsimliği	2	4.2
En fazla tercih edilen ürünler	n	%
Tespih	42	87.5
Yüzük	36	75.0
Küpe	25	52.1
Kolye	30	62.5
Bilezik	-	-
Künye	16	33.3
Yaka iğnesi	13	27.1
Kol Düğmesi- Kravat iğnesi	11	22.9
Ağızlık	3	6.3
Üçlü Takım (küpe, kolye, yüzük)	8	16.7
Masa İsimliği	-	-

Çizelge 11'e göre; bireylerin % 85.4 oranında büyük çoğunluğunun en çok tespih üretimi yaptıkları, bunu % 60.4 ile yüzük ve % 43.8 ile küpe seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Çizelge 11'de bulunan, tüketiciler tarafından en fazla tercih edilen ürünler ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 87.5'inin tespih ve % 75'inin yüzük şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu seçeneği, % 62.5 düzeyinde kolye ve % 52.1 düzeyinde küpe seçenekleri izlemektedir.

Bireylerin ürünlerin günlük üretim miktarları ile ilgili görüşleri Çizelge 12.'de sunulmuştur.

Çizelge 12. Günlük üretim miktarları

Ürün Adet	Tespah		Yaka İğnesi		Yüzük		Kolye	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1-5	10	20.8	2	4.2	2	4.2	1	2.1
6-11	14	29.2	-	-	1	2.1	-	-
12-17	10	20.8	-	-	-	-	-	-
18+	-	-	-	-	-	-	-	-
Ürünün tekniğine ve işçiliğe göre değişiyor	12	25.0	15	31.3	15	31.3	15	31.3
Görüş belirtmeyenler	2	4.2	31	64.6	30	62.5	32	66.7
TOPLAM	48	100.0	48	100.0	48	100.0	48	100.0

Ürün Adet	Küpe		Künye		Bilezik		Kol Düg. Kravat İğnesi	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1-5	-	-	1	2.1	-	-	-	-
6-11	-	-	-	-	-	-	-	-
12-17	-	-	-	-	-	-	2	4.2
18+	-	-	-	-	-	-	-	-
Ürünün tekniğine ve işçiliğe göre değişiyor	15	31.3	15	31.3	15	31.3	15	31.3
Görüş belirtmeyenler	33	68.8	32	66.7	33	68.8	31	64.6
TOPLAM	48	100.0	48	100.0	48	100.0	48	100.0

Çizelge 12’de yer alan günlük üretim miktarına ilişkin verilere göre; bireylerin % 29.2’sinin günde “6-11” adet tespih üretimi yaptıkları, % 25’inin tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri görülmektedir. Yaka iğnesi üretimi ile ilgili verilere göre; bireylerin % 64.6’sının bu konuda görüş belirtmedikleri, % 31.3’ünün tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri görülmektedir.

Bireylerin yüzük üretimi ile ilgili görüşlerine göre; % 62.5’inin görüş belirtmedikleri, % 31.3’ünün işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri görülmektedir. Kolye üretimi ile ilgili bilgiler incelendiğinde ise; bireylerin % 66.7’sinin görüş belirtmedikleri, % 31.3’ünün tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Küpe üretimi ile ilgili verilerden; bireylerin % 68.8’inin görüş belirtmediği, % 31.3’ünün tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri görülmektedir. Künye üretimi verilerine göre; bireylerin % 66.7’sinin üretim miktarına ilişkin görüş belirtmediği, % 31.3’ünün tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Bilezik üretimi ile ilgili veriler incelendiğinde; bireylerin % 68.8’inin görüş belirtmedikleri, % 31.3’ünün tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri

görülmektedir. Kol düğmesi - kravat iğnesi üretimi ile ilgili verilerden; bireylerin % 64.6'sı üretim miktarı ile ilgili görüş belirtmedikleri, % 31.3'ünün tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Çizelge 12'de bulunan; ağızlık üretimi veriler incelendiğinde; görüş belirtmeyen bireylerin oranı % 77.1, tekniğe ve işçiliğe göre üretim miktarının değiştiğini ifade eden bireylerin oranı ise % 22.9 düzeyindedir.

Bireylerin ürünlerin pazarlanma durumu, ürünlerin pazarlandığı kitle, ürünlerin pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar ve ürünlerin daha iyi pazarlanması için öneriler konularında görüşleri alınmış ve elde edilen veriler Çizelge 13'de sunulmuştur.

Çizelge 13. Ürünlerin pazarlanma durumu

1. Ürünlerin pazarlanma durumu	n	%
Kendi işyerimde satış yapıyorum	27	56.3
Satış mağazalarına toptan satış yapıyorum	22	45.8
Sipariş üzerine üretim yapıyorum	25	52.1
Fuarlarda satış yapıyorum	7	14.6
Ev işletmelerinde yapılan ürünleri aracı kişilere satıyorum	-	-
İnternet üzerinden satış yapıyorum	5	10.4
2. Ürünlerin pazarlandığı kitle	n	%
Yöre halkına pazarlanıyor	30	62.5
Yöre dışındaki büyük şehirlere pazarlanıyor	21	43.8
Yurt dışına pazarlanıyor	6	12.5
Yöreye gelen yerli turistlere pazarlanıyor	26	54.2
Yöreye gelen yabancı turistlere pazarlanıyor	10	20.8
3. Ürünlerin pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar	n	%
İç pazara dağıtım sorunu	11	22.9
Dış pazar bulma sorunu	14	29.2
Ürünleri doğrudan tüketiciye pazarlamadan kaynaklanan sorunlar	9	18.8
Ürünleri aracı kişilere pazarlamadan kaynaklanan sorunlar	8	16.7
Ürünleri diğer satıcılara pazarlamadan kaynaklanan sorunlar	1	2.1
Herhangi bir sorunla karşılaşmayanlar	16	33.3
4. Ürünlerin daha iyi pazarlanması için öneriler	n	%
Kooperatifleşme	13	27.1
Devlet desteği(teşvik ve kredi)	23	47.9
Reklam ve tanıtım desteği	30	62.5

Çizelge 13'e göre; bireylerin % 56.3'ü "kendi işyerimde satış yapıyorum", % 52.1'i "sipariş üzerine üretim yapıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yörede yapılan incelemelerde; ürünlerin yöre halkına ve yöreye gelen yerli turistlere satıldığı gözlemlenmiştir.

Çizelge 13'den; ürünlerin % 62.5'inin yöre halkına, % 54.2'sinin yöreye gelen yerli turistlere satıldığı, % 43.8'inin yöre dışındaki büyük şehirlere pazarlandığı anlaşılmaktadır. Yörede yapılan incelemelerde; ürünlerin pazarlanmasında çeşitli sorunlar olduğu saptanmıştır. Çizelge'ye göre; bireylerin % 33.3'ü ürünlerin pazarlanmasında sorun yaşamadıklarını, 29.2'si ise dış pazar bulmakta sorunla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 13'de yer verilen; Oltu Taşı İşlemeciliği ile uğraşan bireylerin, ürünlerin daha iyi pazarlanmasına yönelik önerileri incelendiğinde; bireylerin % 62.5 oranında çoğunluğunun

“reklam ve tanıtım desteği” seçeneğini tercih ettikleri, bunu % 47.9 düzeyinde “devlet desteği” ve % 27.1 düzeyinde “kooperatifleşme” seçeneğinin izlediği görülmektedir.

Bireylerin ürün tasarımlarının oluşturulmasına yönelik görüşleri Çizelge 14’de verilmiştir.

Çizelge 14. Bireylerin ürün tasarımlarının oluşturulmasına yönelik görüşleri

Ürün Tasarımlarının Oluşturulması	n	%
Model tasarımlarını kendileri yapıyor	34	70.8
Eski takıların modellerinden esinleniliyor	11	22.9
Kitap, dergi, katalog vb.den yararlanılıyor	5	10.4
Siparişte belirtilen model üzerine çalışılıyor	24	50.0
Modeller diğer üreticilerden alınıyor	5	10.4

Çizelge 14 incelendiğinde; bireylerin % 70.8’inin “model tasarımlarını kendilerinin yaptıkları”, % 50’sinin “siparişte belirtilen model üzerine çalıştıkları” görülmektedir.

Oltu Taşı İşlemeciliği ile uğraşan bireylerin bu meslekte karşılaştıkları güçlükler ile ilgili görüşleri alınmış, elde edilen veriler Çizelge 15’de sunulmuştur.

Çizelge 15. Bireylerin Oltu Taşı işlemeciliğinde karşılaştıkları güçlükler

Oltu Taşı işlemeciliğinde karşılaştıkları güçlükler	n	%
Üretim yapmak çok zaman alıyor	22	45.8
Maliyeti yüksek bir sanat dalı	15	31.3
Çalışma koşulları ağır	21	43.8
Maddi açıdan emeğimin karşılığını alamıyorum	29	60.4
Güçlükle karşılaşmıyorum	1	2.1
Eleman bulmakta sorun yaşıyorum	1	2.1

Çizelge 15. incelendiğinde; bireylerin % 60.4’ünün “maddi açıdan emeğimin karşılığını alamıyorum”, % 45.8’inin “üretim yapmak çok zaman alıyor” ve % 43.8’ünün “çalışma koşulları ağır” şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir.

Bireylerin, işlenmemiş Oltu Taşı’nın ve Oltu Taşı’ndan yapılan ürünlerin muhafazasında dikkat ettikleri unsurlar ile ilgili görüşleri alınmış ve Çizelge 16’da verilmiştir.

Çizelge 16. İşlenmemiş Oltu Taşının ve Oltu Taşından yapılan ürünlerin muhafazasında dikkat edilen unsurlar

1. İşlenmemiş Oltu Taşının muhafazasında dikkat edilen unsurlar	n	%
Oltu taşı su ya da toprak içerisinde bekletiliyor	5	10.4
Su içerisinde bekletiliyor	16	33.3
Toprak içerisinde bekletiliyor	2	4.2
Hava almayacak şekilde muhafaza ediliyor	18	37.5
Görüş belirtmeyenler	7	14.6
Toplam	48	100.0
2. Oltu Taşından yapılan ürünlerin muhafazasında dikkat edilen unsurlar	n	%
Herhangi bir hususa dikkat edilmiyor	41	85.4
Görüş belirtmeyenler	7	14.6
Toplam	48	100.0

Çizelge 16'ya göre; bireylerin % 37.5' inin, işlenmemiş Oltu taşını "hava almayacak şekilde muhafaza ettikleri", % 33.3'ünün "su içerisinde bekleddikleri" anlaşılmaktadır. Bireylerin

% 85.4'ünün, ürünlerin muhafazasında herhangi bir hususa dikkat etmedikleri görülmektedir.

Oltu Taşı İşlemeciliği ile uğraşan bireylerin; üretilen ürünlere yönelik katalog-arşiv çalışması yapma durumlarına ilişkin görüşleri alınmış ve bu veriler Çizelge 17'de sunulmuştur.

Çizelge 17. Üretilen ürünlerle ilgili katalog çalışması yapılma durumu

Ürünlerle ilgili katalog çalışması yapılma durumu	n	%
Katalog çalışması yapılmıyor	37	77.1
Ürünlerin fotoğrafı çekiliyor	8	16.7
Ürün tasarımları muhafaza ediliyor	4	8.3
Ürünlerde kullanılan desenler muhafaza ediliyor	4	8.3

Çizelge 17'nin verilerine göre; bireylerin % 77.1'i ürettikleri ürünlerle ilgili katalog çalışması yapmadıklarını, % 16.7'si ürünlerin fotoğrafının çektiklerini ifade etmişlerdir.

3.2.3. Oltu Taşı İşlemeciliği ile uğraşan bireylerin sosyal güvence durumu ve sağlık sorunları ile ilgili bilgiler

Oltu Taşı işlemeciliği ile uğraşan bireylerin; sosyal güvence durumları, çalışma esnasında hissettikleri rahatsızlıklar, bu meslekte karşılaştıkları iş kazaları, hastalıklara karşı alınan önlemler ile ilgili görüşleri alınmış ve elde edilen veriler çizelgeler halinde sunulmuştur.

Bireylerin sosyal güvence durumları ile ilgili bilgiler Çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18. Bireylerin sosyal güvence durumu

Sosyal güvence durumu	n	%
SSK	10	20.8
Bağ-kur	7	14.6
Sosyal güvencesi olmayanlar	31	64.6
Toplam	48	100.0

Çizelge 18'de; bireylerin % 64.6'sının sosyal güvencesinin olmadığı, % 20.8'inin Sosyal Sigortalar Kurumuna, % 14.6'sının ise Bağ-kur'a bağlı oldukları görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki bireylere, çalışma sırasında hissettikleri rahatsızlıklar ile ilgili görüşleri sorulmuş ve bu rahatsızlıkları hiç, az ve çok dereceleme ölçeğine göre yanıtlamaları istenmiştir. Çizelge 19'da bu bilgilere yer verilmiştir.

Çizelge 19. Bireylerin çalışma esnasında hissettikleri rahatsızlıklar

Rahatsızlıklar	Hiç		Az		Çok	
	n	%	n	%	n	%
Bel ağrısı	15	31.3	22	45.8	11	22.9
Sırt ağrısı	18	37.5	19	39.6	11	22.9
El Ağrısı	21	43.8	20	41.7	7	14.6

Çizelge 19.'un Devamı

Kol- bilek ağrısı	25	52.1	21	43.8	2	4.2
Boyun ağrısı	12	25.0	24	50.0	12	25.0
Diz ağrısı	42	87.5	4	8.3	2	4.2
Solunum yolu hastalıkları	40	83.3	6	12.5	2	4.2
Romatizma hastalıkları	34	70.8	8	16.7	6	12.5
Parmaklarda ağrı ve uyuşma	12	25.0	29	60.4	7	14.6
Parmaklarda form bozuklukları	24	50.0	20	41.7	4	8.3
Parmaklarda doku kaybı	25	52.1	18	37.5	5	10.4
Alerji	46	95.8	2	4.2	-	-
Yanık	40	83.3	8	16.7	-	-
Kesik	12	25.0	31	64.6	5	10.4

Çizelge 19 incelendiğinde; bireyler tarafından en çok hissedilen rahatsızlığın “boyun ağrısı”(% 25) olduğu, bunu “bel ağrısı” (% 22.9) ve “sırt ağrısı” (% 22.9) seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Çizelge’ye göre; bireylerin % 64.6’sının “kesik”, “parmaklarda ağrı ve uyuşma” % 60.4) ve “boyun ağrısı” (% 50) gibi rahatsızlıklardan az miktarda etkilendikleri görülmektedir. Çizelge’nin verileri; bireylerin “alerji”, “yanık”, “diz ağrısı” ve “solunum yolu hastalıkları” gibi seçenekleri oldukça düşük düzeyde tercih ettiklerini göstermektedir.

Bireylerin, bu meslekte karşılaştıkları iş kazaları ile ilgili veriler Çizelge 20.’de verilmiştir.

Çizelge 20. Bireylerin bu meslekte en fazla karşılaştıkları iş kazaları

En fazla karşılaşılan iş kazaları	n	%
Parmakların kesilmesi, delinmesi	25	52.1
Yanıklar	2	4.2
Herhangi bir iş kazası ile karşılaşmayanlar	3	6.3
Görüş belirtmeyenler	15	31.3
Japon yapıştırıcısının gözü yakması	3	6.3
Toplam	48	100.0

Çizelge 20.’nin verilerine göre; bireylerin % 52.1’i parmaklarının kesildiğini ve delindiğini ifade etmişler, % 31.3’ü ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemişlerdir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin hastalık ve rahatsızlıklara karşı alınan önlemlerle ilgili görüşleri Çizelge 21.’de verilmiştir.

Çizelge 21. Hastalık ve rahatsızlıklara karşı alınan önlemler

Hastalık ve rahatsızlıklara karşı alınan önlemler	n	%
Gözlük kullanılıyor	-	-
Eldiven kullanılıyor	2	4.2
Maske kullanılıyor	1	2.1
Beslenmeye dikkat ediliyor	12	25.0
Çalışılan ortamın temizliğine dikkat ediliyor	33	68.8
Havalandırmaya dikkat ediliyor	36	75.0
Herhangi bir önlem alınmıyor	4	8.3

Çizelge 21’de bulunan; hastalık ve rahatsızlıklara karşı alınan önlemler incelendiğinde; bireylerin % 75’inin çalışılan ortamı havalandırmaya önem verdikleri, % 68.8’inin ortamın temizliğine dikkat ettikleri görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Erzurum İlinde ve Oltu İlçesinde yürütülen araştırmada; Oltu Taşı İşlemeciliği ile ilgili faaliyet gösteren bireylerin demografik özellikleri incelendiğinde; bireylerin çoğunluğunun 16-35 yaşları arasında oldukları, bireylerin çoğunlukla orta öğretim ve ilköğretim mezunu oldukları görülmektedir. Araştırma kapsamındaki bireylerin büyük çoğunlukla 10-14 yaşları arasında mesleğe başladıkları görülmekle beraber, bu verilerle bireylerin çoğunlukla ilk ve orta öğretim mezunu olmaları arasında paralellik göze çarpmaktadır.

Bireylerin % 97.9’u; Oltu Taşı işlemeciliğinin temel geçim kaynakları olduğunu ve aile ekonomisinin büyük ölçüde bu mesleğe dayandığını, geleneksel yapıda sürdürülen bu mesleği, aile içerisinde ve usta-çırak ilişkisi içerisinde öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Bireyler, Oltu Taşı işlemeciliğinin teknik bakımından eskiye göre günümüzde daha iyi uygulandığını ve daha çeşitli ürünler yapıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca bireylerin, yörede bu sanata orta düzeyde ilgi gösterildiğini ve sanatın sürekliliğinin sağlanması için daha fazla önem verilmesini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Yörede bu sanatın uygulandığı atölyelerde yapılan incelemelerde; ürünlerin yapımında en fazla kullanılan hammaddelerin Oltu Taşı, gümüş ve gümüş tel olduğu belirlenmiş, bu sonuçlarla, yörede en fazla üretilen ve en fazla talep edilen ürünün tespih olması arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bireyler Oltu Taşı, altın ve gümüş gibi hammaddelerin fiyatlarının yüksek olduğunu, daha ucuz olduğu için Rus Taşı kullandıklarını belirtmişlerdir.

Yörede yapılan incelemelerde, ürünlerin yapımında en fazla kullanılan süsleme tekniğinin “kakma tekniği” olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak; yörede en fazla üretilen ve bireyler tarafından en fazla talep edilen ürünün tespih olması (tespihler üzerinde en çok kakma tekniği uygulanması sebebiyle) arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Ürünlerin pazarlanma durumu ile incelendiğinde; bireylerin kendi işyerlerinde satış yaptıkları, satış mağazalarına toptan satış yaptıkları ve sipariş üzerine üretim yaptıkları belirlenmiş, ürünlerin yöre halkına, yöreye gelen yerli, yabancı turistlere ve yöre dışındaki büyük şehirlere pazarlandığı ortaya çıkmıştır. Bireyler ürünlerini pazarlanmada sorun yaşadıklarını, kooperatifleşme, devlet desteği ve reklam ve tanıtım desteğine ihtiyaç duyduklarını ve bunların bu sanatın geleceğini büyük ölçüde etkileyeceğini ifade etmişlerdir.

Bireylerin ürün tasarımlarını kendilerinin oluşturmalarının yanı sıra, siparişte belirtilen modellerden ve eski takıların modellerinden de yararlanmaktadır. Bireylerin çoğunluğunun; ürettikleri ürünlerle ilgili arşiv çalışması yapmadıkları tespit edilmiştir. Bunun sonucu olarak da bu sanatın gelecek kuşaklara aktarılmasını kötü yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Teknolojik gelişmelerin hızla yaşanması, çoğu geleneksel sanatımızın önemini yitirmesine rağmen günümüzde geleneksel özellikleri bozulmadan sürdürülen Oltu Taşı İşlemeciliğinin yörenin kalkınması ve geniş kitlelere iş olanağı sağlaması bakımından önemi büyüktür. Bu sebeple; Oltu Taşı işlemeciliği ve ürünlerin yapımında uygulanan üretim ve süsleme

tekniklerinin bu mesleğe ilgi duyan bireylere öğretilmesi, bireylerin teşvik edilmeleri bu sanatın ve mesleğin devamlılığının sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

Erzurum İlinin özellikle de Oltu İlçesinin gelişmesi ve tanıtılmasında önemli bir yere sahip olan bu sanatın sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması için, bu iş ile uğraşan üreticilerin teşvik edilmesi, ekonomik olarak desteklenmesi ve üretilen ürünlere yeni pazarların bulunması önem taşımaktadır. Bu sanatı uygulayan bireylerin de gelişen teknolojileri yakından takip etmeleri, arşiv çalışmaları yapmaları önemli görülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Alparslan, E. (2009). "*Oltu Taşı İşlemeciliği ve Yörede Üretilen Ürünlerin Bazı Özellikleri*", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Anonymous, (2004). *Yaşayan Anadolu Takıları*, Atasay Kuyumculuk A.Ş. Şahinkaya Matbaacılık. 211 s., İstanbul.
- Bilirgen, E. (2001). "Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonundan Osmanlılarda Altın Eşya Tutkusu". *P Dergisi*, (20); 148-169.
- Hatipoğlu, O. (2008). "Erzurum Oltu Taşı Geliştirme Projeleri". *Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 24-26 Nisan 2008, 213-220.
- <http://tr.wikipedia.org>. (08.10.2008).
- <http://www.tuik.gov.tr>. (23.05.2009).
- Özav, L., (1996), *Oltu'nun Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Taş Medrese Yayınları, 270 s., Erzurum.
- Parlak, T. (1989). *Kaynaktan Vitrine Oltu Taşı*. Atatürk Üniversitesi Basımevi, 64 s., Erzurum.
- Parlak, T. (2001). Erzurum'da Oltu Taşı ve Kuyumculuk Sanatı. 145 s., Erzurum.
- Savaşçın, M.Y. ve Türe, A. (1985). "Anadolu Takıları II – Paleolitik, Erken Bronz Dönemleri Takıları", *Antika Dergisi*, (9): 8-15.
- Savaşçın, M.Y. ve Türe, A. (2002). *Anadolu Antik Takıları*. Goldaş Kültür Yayınları: 2, 139 s., İstanbul.
- Söylemez, N. (2003). "Erzurum'un Gözdesi Oltu Taşı". *Gold News Dergisi*, (141): 51-52.